

11. Самойленко В.М. Юридический справочник владельца автомобиля / В.М. Самойленко, В.А. Кройтор. – Харьков : Бизнес-Информ, 1996. – 528 с.
12. Офіційний вісник України. – 2001. – № 44. – Ст. 1951. Про централізовану охорону майна в житлових приміщеннях громадян : Примірний договір на централізовану охорону майна в житлових приміщеннях громадян підрозділом Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України : затв. наказом директора Департаменту державної служби охорони від 16 серп. 2006 р. № 21 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cct.com.ua.html>.

ГУСЬ А. В.,
аспірант
(Інститут економіко-правових
досліджень Національної
академії наук України)

УДК 346.56

ОСОБЛИВОСТІ ЕЛЕМЕНТНОГО СКЛАДУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ У СКЛАДІ МАЙНА ДВНЗ

Статтю присвячено аналізу сучасної бази нематеріальних активів у складі майна державних вищих навчальних закладів. Проаналізовані різні групи об'єктів нематеріальних активів, щодо можливості їх відображення на балансі навчального закладу державної форми власності. В результаті дослідження автором визначені особливості правового статусу об'єктів права інтелектуальної власності, що можуть бути обліковані в якості нематеріального активу.

Ключові слова: правовий режим майна, нематеріальні активи, об'єкти права інтелектуальної власності, авторське право, права промислової власності, державний вищий навчальний заклад.

Статья посвящена анализу современной базы нематериальных активов в составе имущества государственных высших учебных заведений. Проанализированы различные группы объектов нематериальных активов, относительно возможности их отображения на балансе учебного заведения государственной формы собственности. В результате исследования автором определены особенности правового статуса объектов права интеллектуальной собственности, которые могут быть учтены в качестве нематериального актива.

Ключевые слова: правовой режим имущества, нематериальные активы, объекты права интеллектуальной собственности, авторское право, право промышленной собственности, государственное высшее учебное заведение.

This article analyzes the modern base of intangible assets in the property of the State University. Analyzed different groups of intangible assets, the possibility of their reflection on the balance sheet of the State University. Consequently the author has identified peculiarities of the legal status of intellectual property that can be accounted as an intangible asset.

Key words: legal regime of property, intangible asset, copyright, industrial property right, State University.

Вступ. У час переходу економіки України на шлях інноваційного розвитку зростає роль основних елементів інноваційного циклу – результатів наукової та науково-технічної діяльності, основним виробником яких є наукові установи, у тому числі державні вищі навчальні заклади (далі ДВНЗ). Однією із сфер економіки, в якій частка українських суб'єктів господарювання, кількість та обсяги вітчизняних матеріальних і фінансових ресурсів значно переважають іноземні, є сфера освіти. Сьогодні тематика відносин публічної власності, активним учасником якого виступає ДВНЗ, є край актуальною. Так, в Інституті економіко-правових досліджень НАН України з 1 січня 2012 року розпочато роботу над виконанням трирічної науково-дослідної теми «Правове забезпечення ефективності управління об'єктами публічної власності». Питаннями дослідження майнової бази ДВНЗ займалися як вітчизняні науковці О.В. Куцурубова-Шевченко, П.В. Нестеренко, Г.П. Єригіна, Л.В. Гурак, так і зарубіжні – М.В. Томковцова, А.В. Ландін, Ю.Ф. Дружиніна та інші. Разом з тим дослідження цих авторів присвячені або окремим видам нематеріальних активів, або дослідженню господарсько-правового статусу ДВНЗ у цілому. Таким чином, наразі комплексний аналіз елементного складу нематеріальних активів відсутній, що ускладнює не тільки їх розуміння, а й ефективне використання в інноваційній діяльності ВНЗ.

Постановка завдання. Загальновідомо, що діяльність ДВНЗ багато в чому заснована на нематеріальній базі, що включає в себе знання, досвід професорсько-викладацького складу, розроблене ними навчально-методичне забезпечення навчального процесу, наукові розробки, патенти, ліцензії та інше, що поряд з матеріально-технічною базою виступають головними активами закладів освіти. Разом з тим, сьогодні питанню правового режиму нематеріальних активів у складі майна ДВНЗ із боку науковців не приділено достатньої уваги. Тож з'ясуємо, які нематеріальні активи можуть бути віднесені до майна ДВНЗ.

Результати дослідження. ДВНЗ сьогодні виступає головним учасником відносин у сфері економіки знань, його робота безпосередньо пов'язана з інтелектуальною, творчою діяльністю: створенням та використанням об'єктів права інтелектуальної власності з розпорядженням майновими правами щодо них, а також, здійснюючи аналіз складу нематеріальних активів у складі майна, перш за все, необхідно звернути увагу на ті складові, котрі стосуються основного елементу діяльності, а саме знань:

- авторське право та суміжні права;
- права на інформацію;
- права на засоби індивідуалізації учасників та товарів господарського обігу;
- права промислової власності (патентовані та непатентовані).

Далі спробуємо дослідити окремо кожен з наведених складових.

1. Об'єкти авторського права.

Найбільш поширеними об'єктами інтелектуальної власності, що створюються у ВНЗ та запроваджуються до навчального процесу, можна вважати твори науки, які також містять навчальні твори. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.1998 р. № 45 «Про затвердження умов, тривалості, порядку надання та оплати творчих відпусток» до наукових праць (творів) відносить дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата або доктора наук, підручник, а також монографія, довідник тощо [1].

На думку Д. Ліпчик, науковими творами вважаються такі твори, проблематика яких розроблена у відповідності щодо вимог наукової методики. До них відносяться як праці в галузі точних, природничих, медичних та інших наук, так і літературні праці наукового характеру, а також праці з педагогіки, технічні документи та науково-популярні твори, практичні путівники, географічні карти, графіки, креслення і образотворчі твори, що стосуються географії, топографії і, у цілому, природничих наук [2, с. 76].

Слід зазначити, що вітчизняні науковці не приділяють достатньої уваги дослідженню цього питання, тому за допомогою необхідно звернутися до досвіду сусідніх

країн. Багато продуктів творчої праці, створені за результатами науково-дослідної роботи, володіють властивостями, притаманними об'єктам авторського права. Як зазначає А.П. Сергеев, охороною, відповідно до російського законодавства, користуються будь-які твори, в яких проявляється творчість і які володіють всіма передбаченими законом ознаками авторського права. Зокрема розробки із створення нової техніки можуть бути віднесені до сфери наукової діяльності [3, с. 126]. Така позиція є цілком виправданою, тому, що сьогодні наукова і науково-технічна діяльність є невід'ємною складовою частиною навчального процесу вищих навчальних закладів III–IV рівнів акредитації.

Таким чином, усі твори, що розкривають зміст технічних рішень, незалежно від їх кваліфікації в якості об'єктів патентного права (винаходи, промислові зразки, корисні моделі), можуть користуватися авторсько-правовою охороною як твори науки. При цьому необхідно пам'ятати, що авторське право охороняє не зміст наукових досліджень, а тільки форму, яка може виражатися в статті, монографії або науковій доповіді. Тут слід чітко розмежовувати, в яких випадках наукові дослідження відносяться до творів науки і охороняються авторським правом, а в яких випадках такі дослідження є винаходами та іншими об'єктами патентного права.

Одним з найцікавіших видів наукових творів виступають дисертаційні дослідження. З цією точкою зору також погоджується В.Я. Йонас, який справедливо зауважив, що, науково-літературна праця вирішує завдання обґрунтування або викладу нових або вже здобутих знань, чи їх критичний аналіз. Він може бути новим за змістом, але може і не відрізнятися новизною змісту, у ньому можуть викладатися відомі вже істини (такий, наприклад, підручник). В останньому випадку до науково-літературної праці ставиться вимога новизни форми (тобто викладу думки) [4, с. 45]. За справедливим зауваженням Ю.Г. Волкова, наукова новизна стосовно самої дисертації – це ознака, наявність якої дає авторові право на використання поняття «вперше» при характеристиці отриманих ним результатів і проведеного дослідження в цілому [5, с. 32]. З цього приводу слушно зауважила Ю.Ф. Дружиніна [6, с. 114], що сьогодні, у час активного та всебічного доступу до інформації, досить важко сформулювати положення, що досі не використовувались у науковому обігу, особливо в гуманітарній сфері. Тому при визначенні новизни у дисертації застосовується поняття «елемент новизни», і в цілому кожна робота повинна мати не більше п'яти запропонованих ідей. Враховуючи що дисертація має мати об'єктивну форму – рукопис або монографію, вона відповідає умовам авторсько-правового захисту.

Відповідно до чинного законодавства України, до об'єктів авторського права також відносяться усні промови, зокрема лекції та доповіді, які є основним інструментом навчального процесу. Тобто студент отримує за відповідні кошти (власні або за рахунок держбюджету) продукт інтелектуальної діяльності викладача – лекцію, що, відповідно до ст. 441 ЦК України, є господарською операцією з продажу публічного виконання усного твору з отриманням винагороди ДВНЗ. Крім того не враховуються на балансі об'єкти суміжних прав – публічне виконання лекції. Що, у свою чергу, також негативно відображається на матеріальному заохоченні праці викладача, а так само стимулюванні його до активної та плідної праці. Слід зауважити, що така лекція має відповідати необхідним вимогам, перш за все вона має бути оригінальною, з елементами новизни, мати в собі узагальнені результати наукових досліджень з відповідної тематики; по-друге, вона повинна мати задокументоване підтвердження або матеріальний носій, тому в такому випадку доречно використовувати аудіо- або відеозапис лекцій, або форматування її у вигляді презентації чи публікації у форматі книги. Взагалі специфіка такого об'єкта відображається лише за умови порушення прав суб'єкта, наприклад, незаконного відтворення, але в той самий час ми не можемо стверджувати, що «незаконний» лектор зможе відобразити аутентичний стиль, емоції та настрій легітимного доповідача.

Характерними рисами сучасного ДВНЗ є розвиток та розширення комунікації в системі освіти, зокрема в освітньому сегменті Інтернет-простору. Ці тенденції обу-

мовлені активним розвитком інформаційних ресурсів, зростаючою доступністю нових каналів розповсюдження інформації, впровадженням в освітні установи локальних комп'ютерних мереж та організацією доступу до Інтернету [7]. При цьому Веб-сайт ВНЗ одночасно є: комунікаційним середовищем функціонування, збереження та розповсюдження електронної навчальної документації та комунікаційним каналом, що презентує ВНЗ в інформаційно-освітньому Інтернет-середовищі [8, с. 5]. Взагалі сьогодні практика бухгалтерського обліку доказує, що саме права на комп'ютерні програми є найбільш поширеним видом нематеріальних активів, що відображаються на балансі суб'єкта господарювання.

Ще одним цікавим об'єктом права інтелектуальної власності виступає компіляція (база) даних. Прикладом БД може бути база даних в університеті з інформацією про студентів, курси, що вони відвідують, стипендії, які вони отримують, про вже вивчених предмети, про результати здачі різних іспитів і так далі [9]. Якщо такі бази даних є результатом творчої діяльності за підбором та організацією, то вони відповідно до законодавства виступають об'єктами авторського права, а так само – нематеріальними активами, якщо ні, то вони охороняються в межах *sui generis*, або «своєрідного права», «права особливого роду» – у такому випадку вони можуть обліковуватися в якості інших нематеріальних активів. Також, у зв'язку з набранням чинності Закону України «Про захист персональних даних» [10] постало питання відношення баз персональних даних до сфери інтелектуальної власності. Виходячи з того, що база даних – це сукупність інформації, яка скомпільована у відповідному порядку та за відповідними ознаками – цілком логічним є те, що база персональних даних може виступати об'єктом захисту права інтелектуальної власності. Наприклад на базі ДВНЗ може бути створена компіляція персональних даних студентів та аспірантів або науково-педагогічних працівників.

2. Права промислової власності.

Із запропонованої класифікації об'єктів прав промислової власності в діяльності ДВНЗ мають місце як патентовані, так і непатентовані. Особлива увага при цьому звертається саме на корисні моделі та винаходи. Так, за звітом про наукову роботу УжНУ у 2013 році отримано 82 патенти України, з них 23 патенти на винаходи та 59 патентів на корисні моделі. Подано в Державний департамент інтелектуальної власності 83 заявки на видачу патентів України (31 – на винаходи, 52 – на корисні моделі).

3. Право на засоби індивідуалізації учасників та товарів у господарському обігу.

Наступним елементом в структурі права інтелектуальної власності виступає торгова марка (на ринку освітніх послуг торговою маркою виступає назва навчального закладу). Далі спробуємо з'ясувати, чи є сенс в отриманні ДВНЗ свідоцтва на товарний знак – легалізацію його логотипу. Якщо розглядати правове положення ДВНЗ у вузькому розумінні, як некомерційного суб'єкта господарювання, то виходить, що потреба в такій формалізації відсутня. Тим не менш, конкуренція між освітніми закладами України за абітурієнта з кожним роком зростає, фінансування за рахунок державних коштів зменшується [11], що не дає можливості ДВНЗ формувати достатні для свого розвитку бюджети, а змушує функціонувати його на принципах «утримання» та «виживання» [12, с. 94] – все це створює передумови ефективного використання для свого розвитку результатів інтелектуальної власності. Тому, гадаємо, що створення власної торгової марки університету – це цілком правомірна відповідь на виклики сучасних реалій конкурентного середовища.

Тобто визнання власної торгової марки університету – це перший шлях до змін у самофінансуванні за рахунок комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. На підтвердження ефективності цього механізму можна навести досвід Національного університету біоресурсів і природокористування України (далі НУБіП України). Навесні 2011 року студентською організацією університету відбувся ініційований конкурс інтелектуально-творчих робіт «Торговельна марка продукції НУБіП України»,

котрий у своїй діяльності використовує здобутки відомих на весь світ ВНЗ, таких як, Оксфордський, Гарвортський, Кембріджський та інші університети. Передбачалося створення магазинів, які дозволяють усім бажаючим придбати речі з символікою цих закладів. Самі засновники визначають мету проекту таким чином: «Створення Студентською організацією для Національного університету біоресурсів і природокористування України власного представництва інтернет-магазину сувенірної та поліграфічної продукції «Капрізік.ком», де студенти, викладачі, співробітники та просто шанувальники університету могли придбати різну продукцію з символікою нашого улюбленого навчального закладу» [13]. На наш погляд, такий інструмент дозволить використовувати торгову марку ДВНЗ для розповсюдження інформації про нього серед іноземних студентів, викладачів. Це надає підстави стверджувати, що торгова марка є невід'ємною складовою нематеріальних активів у складі майна ДВНЗ, а практика її реєстрації має бути розповсюджена.

4. Право на інформацію.

Ноу-хау, то враховуючи активну науково-дослідну діяльність університету, це, певно, має бути один з найбільш поширених об'єктів нематеріальних активів. Враховуючи специфіку діяльності ДВНЗ, спрямованої на отримання і використання нових знань, йому, крім зазначених вище, може належати специфічний вид – право на науково-технічну інформацію – наукові статті, книги, брошури, періодичні видання, патентна документація, нормативно-технічна документація, промислові каталоги, конструкторська документація, звітна науково-технічна документація з науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, депоновані рукописи, переклади науково-технічної літератури і документації, а також інші види систематизованого зібрання науково-технічної літератури і документації. Відповідно до ЗУ «Про науково-технічну інформацію» [14] він виступає об'єктом права інтелектуальної власності в тому випадку, якщо є продуктом інтелектуальної творчої праці.

5. Права користування майном.

Особливістю відображення такого об'єкта нематеріальних активів на балансі ДВНЗ є те, щодо складу необоротних НА можуть зараховуватись лише такі права на користування майном, термін дії яких за угодою перевищує один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік). На практиці все частіше при укладанні договору оренди нежилого приміщення орендодавцем встановлюється максимально можливий строк оренди – 1 рік, що призводить до того, що витрати на придбання таких прав будуть вважатися витратами звітного періоду.

Що ж стосується земельних ділянок, то вони відповідно до Земельного кодексу України [15] передаються в постійне користування державних вищих навчальних закладів [16]. Головне контрольно-ревізійне управління дало роз'яснення, що зарахування на баланс та порядок відображення в обліку земельних ділянок залежить від таких чинників, як організаційно-правова форма власності, що на ній засноване підприємство, установа чи організація (бюджетні установи й організації або підприємства та організації небюджетної сфери), а також право підприємства, установи чи організації на земельну ділянку (власності на землю, постійного користування земельною ділянкою або тимчасового користування) [17]. Останнє, до речі, втратило свою актуальність у зв'язку з набранням чинності Положення з бухгалтерського обліку необоротних активів бюджетних установ [18]. Тепер право користування землею обліковується на субрахунку 101 «Земельні ділянки» – земля, яка згідно із законодавством придбана та/або надана в користування установі, у тому числі передана в оренду. Таким чином, право користування земельною ділянкою не є нематеріальним активом у складі майна ДВНЗ.

Відповідно до роз'яснення Державного казначейства України від 29.04.2005 № 07–04/853–3685, на субрахунку 122 «Інші нематеріальні активи» рахунку 12 «Нематеріальні активи» обліковуються права користування природними ресурсами, вичерпний

перелік яких викладено в статті 39 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [19].

6. Інші нематеріальні активи.

Постанова Кабінету міністрів України від 08.08.2007 № 1019 [20] визначає загальні правила видачі ліцензії для надання освітніх послуг. У попередніх підрозділах нами було встановлено, що право на провадження окремих видів господарської діяльності є нематеріальним активом (економічний привілей) у складі майна суб'єктів господарювання, таке право має бути формально визначено – засвідчено ліцензією державного зразка. Однією з умов віднесення об'єкту до складу нематеріальних активів є строк його корисного використання, який має перевищувати 1 рік. Порядком ліцензування встановлений мінімальний строк дії такої ліцензії – не менше строку повного циклу навчання за відповідною програмою спеціальності. Таким чином, серед визначених критеріїв нематеріальних активів, право на провадження діяльності в освітній сфері відповідає таким: строк дії, формальна визначеність, нематеріальна природа, здатність приносити економічну вигоду, адже надання освітніх послуг – це основний вид діяльності ДВНЗ.

Серед нематеріальних активів у складі майна ДВНЗ питому вагу становлять неідентифіковані нематеріальні активи, тобто «усі ті речі, які залишаються в організації, коли працівники залишили приміщення, але які ви не можете відобразити в балансовому звіті» [21, с. 15]. Це зауваження Л. Едвінссона дуже актуальне для вітчизняної освіти, оскільки багато з того, що створюється професорсько-викладацьким складом ДВНЗ, є тим, що не оцінюється і, відповідно, не ставиться на баланс. Зокрема цього можна віднести ділову репутацію: історію вузу, його престижність (рейтинг), ступень складності вступних іспитів, попит на випускників вишу, тобто оцінка роботодавцями рівня та ефективності отриманих випускниками знань та навичок. На думку Л.С. Шевченко на репутацію ДВНЗ впливають такі фактори:

- репутація окремих викладачів ВНЗ;
- репутація самих студентів як безпосередніх споживачів освітніх послуг;
- репутація його випускників;
- репутація роботодавців як інвесторів та замовників освіти [22].

Висновки. Підводячи підсумки, слід зазначити, що нематеріальні активи в складі майна ДВНЗ – це права на результати наукової та науково-технічної діяльності, як основи інноваційної системи. Питому вагу серед яких займають авторські права: дисертаційні дослідження, лекції, монографії, підручники, навчальні та навчально-методичні посібники та інші. Особливу увагу серед об'єктів авторського права слід звернути на виступи лекторів, які відносяться до суміжних прав. Крім того авторські права ДВНЗ широко представлені копіюваннями (базами) даних, комп'ютерними програмами (е-навчанням, електронною бібліотекою, електронним документообігом, програмами тестування, офіційним сайтом університету та іншими). Взагалі, саме об'єкти авторського права виступають найбільш розповсюдженими серед нематеріальних активів, які відображаються на балансі ДВНЗ. Також у дослідженні нами була доведена можливість облікування прав на надання освітніх послуг на субрахунку інших нематеріальних активів та прав користування майном у разі, якщо договір оренди складений більше ніж на 1 рік.

Також, у результаті дослідження окремих об'єктів, нам вдалося виокремити особливості ОПВ як нематеріальних активів у складі майна ДВНЗ:

- це результати наукової та науково-технічної діяльності;
- вони повинні мати в собі елементи новизни – бути оригінальними;
- вони мають приносити економічну вигоду в майбутньому – можуть бути об'єктами комерціалізації;
- вони мають бути відображені на матеріальному носії.

Окрема увага в підрозділі була приділена оцінці нематеріальних активів. Так як ринок нематеріальних активів лише формується, достатня практика оцінки та обліку

відсутня, і більшість суб'єктів господарювання сторонячись важкої, кропіткої та інколи коштовної процедури – взагалі не ставлять об'єкти, які за всіма ознаками відносяться до нематеріальних активів на баланс, або зараховують їх як витрати поточного періоду. Тому проблематика оцінки нематеріальних активів, зокрема ОПВ, потребує подальшого комплексного дослідження.

Неможливо не погодитись із Н.І. Добряковою [23, с. 46]: вузівська наука безцінна, це невичерпне джерело нових ідей та технологій, які розробляються, переважно, за рахунок держбюджету та відповідають усім умовам за для залучення їх до господарського обігу. Саме тому, повноцінний облік нематеріальних активів дасть змогу ДВНЗ сформувати власний кластер на ринку нематеріальних активів, що, у свою чергу, є одним з дійових механізмів запровадження моделі інноваційного університету як головного суб'єкту інноваційного розвитку країни.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження умов, тривалості, порядку надання та оплати творчих відпусток : Постанова Кабінету Міністрів України від 19.01.1998 р. № 45 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 3. – Ст. 105.
2. Липчик Д. Авторское право и смежные права : пер. с фр., предисловие М. Федотова. – М. : Ладомир; ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.
3. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации : [учебник]. – 2-е изд., перераб. и доп. / А.П. Сергеев. – М. : ТК Велби, Проспект, 2003. – 752 с.
4. Ионас В.Я. Критерий творчества в авторском праве и судебной практике / В.Я. Ионас. – М., 1963. – 137 с.
5. Волков Ю.Г. Диссертация. Подготовка, защита, оформление : [практич. пособие] / [Ю.Г. Волков] ; под ред. Н.И. Загузова. – М., 2001. – 214 с.
6. Дружинина Ю.Ф. Произведение науки гражданского права как объекта авторского права / Ю.Ф. Дружинина // Вестник Томского государственного университета. – 2008. – № 313. – С. 112–114.
7. Аноприенко А.Я. Информационное обеспечение деятельности университета в условиях открытого общества / А.Я. Аноприенко, Е.А. Башков, А.А. Минаев // Донбасс–2020: наука и техника производства : материалы II науч.-практ. конф., (Донецк, 30–31 мая 2006 г.) – Донецк : ДонНТУ, 2006. – С. 34–37.
8. Шелестова А.М. Веб-сайт ВНЗ як комунікаційне середовище функціонування електронної навчальної документації / А.М. Шелестова // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія, 2011. т. № 4. – С. 47–53
9. Литвин С.Й. Право sui generis на неоригінальні бази даних: проблемні питання визначення змісту / С.Й. Литвин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cip.in.ua/r10870>.
10. Про захист персональних даних : Закон від 01.06.2010 р. № 2297–VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 34. – Ст. 481.
11. Українська наука отримає найменшу суму із бюджету за всі роки незалежності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://golos-info.com.ua/?p=5962>.
12. Бенедик Ю.Ю. Вплив бренду державного вищого навчального закладу України на його фінансову стійкість / Ю.Ю. Бендик // Фінансова система України. Збірник наукових праць. – № 14. – С. 94–101.
13. Проект: толстовки, футболки, чашки с символикой НУБиП Украины [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://store.studnubip.com/project>.
14. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322–XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 33. – Ст. 345.
15. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768–III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3–4. – Ст. 27.

16. Про затвердження Положення про державний вищий навчальний заклад : Кабінет Міністрів України; Постанова, Положення від 05.09.1996 р. № 1074 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1074-96-%D0%BF>.
17. І.Л. Крещенко. Ще раз про облік земельних ділянок / Крещенко І.Л. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/publish/article/47692>.
18. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з бухгалтерського обліку бюджетних установ : Наказ, Положення Міністерства фінансів України від 26.06.2013 р. № 611 // ОВУ. – 2013. – № 57. – Ст. 2076.
19. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264–ХІІ // ВВР. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
20. Про ліцензування діяльності з надання освітніх послуг : постанова Кабінету Міністрів України від 08.08.2007 р. № 1019 // Офіційний вісник України. – 2007. – № 60. – Ст. 2379.
21. Шевченко, Л.С. Сучасний університет: формування суспільної репутації / Шевченко Л. С. // Сучасні тенденції та актуальні питання соціально-економічного розвитку підприємств : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., тези доп. – Х. : ХНУБА, 2013. – Ч. 1. – С. 275–280.
22. Руус Й., Пайк С., Фернстрем Л. Интеллектуальный капитал: практика управления. – СПб. : Высшая школа менеджмента ; ИД СПб ун-та, 2007.
23. Добрякова Н.И. Интеллектуальный капитал вуза: юридические аспекты / Н.И. Добрякова // Человеческий капитал и профессиональное образование. – 2012. – № 3 (3). – С. 44–48.

ДУДНИК Д. В.,
здобувач
*(Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна)*

УДК 347.214(477):332.22

РОЗВИТОК ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ВІДЧУЖЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ ЧИ З МОТИВІВ СУСПІЛЬНОЇ НЕОБХІДНОСТІ

Статтю присвячено аналізу розвитку інституту відчуження земельних ділянок для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності в цивільно-правовому аспекті. Досліджено законодавство різних періодів у країнській історії у вказаній сфері. Надана характеристика цивільно-правових норм, що регулювали дане питання в різні періоди.

Ключові слова: відчуження земель, припинення права власності, суспільні потреби, суспільна необхідність.

Статья посвящена анализу развития института отчуждения земельных участков для общественных потребностей или по мотивам общественной необходимости в гражданско-правовом аспекте. Исследовано законодательство разных периодов украинской истории в указанной сфере. Предоставлена характеристика гражданско-правовых норм, которые регулировали данный вопрос в различные периоды.

Ключевые слова: отчуждение земель, прекращение права собственности, общественные потребности, общественная необходимость.

